

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความสมดุลทั้งทางด้านปัญญา จิตใจ และสังคม ทั้งในระดับความคิด ค่านิยม และ พฤติกรรม โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และขีด เกลาเชิงสังคมให้มีคุณลักษณะ " มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี " คือเป็นผู้ใฝ่การเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด มีจินตนาการ และมีความคิดสร้างสรรค์ (สำนักนายกรัฐมนตรื, 2539 :24)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาการศึกษา แห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อยขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนอย่างเสมอ ภาคและเท่าเทียมกัน พัฒนาการศึกษามีคุณภาพสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคล ชุมชน และ ประเทศ และพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพในการพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย โดยการ ปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีเป้าหมายภายในปี พ.ศ.2550 ที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาของประชาชนให้สูง ขึ้นสู่ความเป็นเลิศเทียบได้กับนานาชาติ และได้กำหนดแนวการปฏิรูปการศึกษาได้ไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและ กระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา โดยการปฏิรูปหลักสูตรและ กระบวนการเรียนการสอนนั้น มุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในสังคมแห่งการเรียนรู้ (กรมสามัญศึกษา , 2538 : 1-2.)

ระบบการศึกษาของไทยเป็นระบบที่ให้บุคคลได้ศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัย โดยมีรูปแบบการศึกษาที่จัดตาม ระบบโรงเรียน และการศึกษาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต การศึกษาตามแนวระบบ โรงเรียน เป็นการจัดโดยสถานศึกษาอาศัยระบบชั้นเรียน มีหลักสูตรกำหนดไว้ ตามระดับและประเภท การศึกษา ซึ่งแบ่งระดับการศึกษาเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือ เพื่อ ให้เพียงพอแก่การประกอบกรงานและอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข

(สำนักนายกรัฐมนตรี, 2535 : 11-13) ดังนั้นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จึงมุ่งพัฒนาความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ และมีความชำนาญพอที่จะนำไปปฏิบัติในการประกอบอาชีพได้จริง หรือเป็นพื้นฐานในการหาความรู้และการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป (สุมาลี จันทรชลอ , 2534 : 101)

ในสมัยปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ มีสารนิเทศมากมายซึ่งมีบทบาทต่อชีวิตทุกเพศทุกวัยในสังคมอย่างมาก สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอายุระหว่าง 15-17 ปีนับเป็นวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้อย่างมากทั้งเพื่อการศึกษา เพื่อปรับตนเองในสังคม และเพื่อการเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ที่มีความมั่นใจในอนาคต วัยรุ่นเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในชีวิต เพราะเป็นวัยที่มีความสนใจในเรื่องรอบตัวอย่างกว้างขวาง และต้องการความเข้าใจอย่างกระจ่างชัดในทุกเรื่อง เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ การใช้เวลาว่าง การสร้างอนาคต สุขภาพอนามัย การคบเพื่อนต่างเพศ และการมีครอบครัว เป็นต้น (สุโท เจริญสุข , 2520 : 50) วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความแตกฉานรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้นสามารถวิเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผล ใช้ความรู้สึกนึกคิด แก้ปัญหาของตนเอง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แปลกใหม่ (วัลลภา อิศริยวงศ์, 2530 : 124) เนื่องจากวัยรุ่น คือ ผู้ที่กำลังเติบโตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ จึงมีความสำคัญต่อสังคมอย่างยิ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น และการศึกษาจึงจำเป็นต้องทราบถึงธรรมชาติของวัยรุ่น เพื่อใช้วิธีการต่าง ๆ ในการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม สิ่งสำคัญที่วัยรุ่นควรได้รับการฝึก คือ ความสามารถ “คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ” เพื่อสามารถต่อสู้ยู่รอดในสังคมที่ไม่แน่นอนในอนาคต (อภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ, 2528 : 47-48) สำหรับวัยรุ่นเองย่อมต้องการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร อย่างจริงจัง เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง แต่เนื่องจากวัยรุ่นมีประสบการณ์น้อย และมีความต้องการสารนิเทศอย่างมากโดยเฉพาะผู้ที่กำลังศึกษา แต่อาจประสบปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับการแสวงหาสารนิเทศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นพบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ยังคงมีปัญหาในด้านการใช้ทรัพยากรและบริการของห้องสมุด เช่น ปัญหาด้านจำนวนทรัพยากรห้องสมุดไม่เพียงพอกับความต้องการ ประเภทหนังสือ และวัสดุทัศนวัสดุที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับความต้องการ (เพ็ญแข พุ่มศิริ, 2531) การแสวงหาสารนิเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะในสถาบันระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาที่ข้อมูลมีน้อยและแหล่งข้อมูลไม่เพียงพอแก่ความต้องการ (ยุพิน แสงทอง, 2537) นอกจากนี้ยังพบว่า ในการเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัยนักเรียนที่จบจากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้แหล่งความรู้ (สารนิเทศ) เพื่อเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัยมากกว่านักเรียนที่จบจากโรงเรียนนอกเขตกรุงเทพมหานคร (อมรรัตน์ ถาวรนุรักษ์, 2534)

นักเรียนมัธยมศึกษาโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร สามารถรับสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ ได้หลากหลาย เพราะกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งรวมสารนิเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการอย่างมาก ผลจากการวิจัย ปรากฏว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานคร มีการศึกษาต่อในระดับสูง และนักเรียนในกรุงเทพมหานครมีความพร้อมทางการศึกษาค้นคว้ามาก (รายงานการวิจัยเล่ม 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525 : 56-57.) อย่างไรก็ตาม นักเรียนมัธยมศึกษายังประสบปัญหาการใช้บริการห้องสมุด และการแสวงหาสารนิเทศ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะศึกษาการแสวงหาสารนิเทศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ รูปแบบ เนื้อหา แหล่งสารนิเทศ วิธีการแสวงหาสารนิเทศ และปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศ เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับอาจารย์และบรรณารักษ์ ในการจัดบริการสารนิเทศให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ ตลอดจนสามารถประสานงานให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัศึกษากับแหล่งสารนิเทศภายนอกโรงเรียน เพื่อให้การบริการทรัพยากรสารนิเทศเกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการแสวงหาสารนิเทศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ในด้านวัตถุประสงค์ รูปแบบ เนื้อหา แหล่งสารนิเทศ และวิธีการแสวงหาสารนิเทศ
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ เพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตร
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีการแสวงหาสารนิเทศ จากแหล่งสารนิเทศภายนอกโรงเรียนมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5
3. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประสบปัญหาในระดับมาก ในด้านจำนวนทรัพยากรสารนิเทศที่มีอยู่ในแหล่งสารนิเทศภายในโรงเรียน

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรของการวิจัยมีดังนี้

ตัวแปรอิสระ

- ระดับชั้นเรียน
- แผนการเรียน

ตัวแปรตาม

- วัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารสนเทศ
- รูปแบบสารสนเทศ
- เนื้อหาสารสนเทศ
- แหล่งสารสนเทศ
- วิธีการแสวงหาสารสนเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการแสวงหาสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน คัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จากทั้งหมด 44 โรงเรียน จำนวน 8 โรงเรียน ตามเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนซึ่งมีที่ตั้งกระจายอยู่ในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ไม่ซ้ำกัน
2. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในทั้ง 3 กลุ่มแผนการเรียน ตามที่กำหนดในการวิจัยครั้งนี้

ได้แก่ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาศิลปะ - ภาษา และกลุ่มวิชาอาชีพ

แผนการเรียนกลุ่มวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ ได้แก่ แผนการเรียนที่นักเรียนเลือกเรียนวิชาเลือกเสรี ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

แผนการเรียนกลุ่มวิชาศิลปะและภาษา ได้แก่ แผนการเรียนที่นักเรียนเลือกเรียนวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ และวิชาเลือกอื่นอีก 1 รายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ ฝรั่งเศส เยอรมัน และสังคมทั่วไป)

แผนการเรียนกลุ่มวิชาอาชีพ ได้แก่ แผนการเรียนที่นักเรียนเลือกเรียนวิชาเลือกเสรี ในกลุ่มวิชาอาชีพ เช่น คหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม

กลุ่มตัวอย่างนักเรียน สุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ศึกษาจากจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ในปีการศึกษา 2538 จำนวน 141,485 คน ตามสูตร YAMANE ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 399 คน โดยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจากทุกแผนการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 , 5 และ 6 ชั้นละเท่ากัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษางานวิจัย หนังสือวิชาการ บทความ และเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการแสวงหาสารนิเทศของนักเรียน
2. กำหนดวิธีวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 รวม 399 คน โดยสุ่มตัวอย่างนักเรียนแต่ละระดับชั้นจำนวนเท่ากัน ชั้นละ 133 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ พิเศษ (มี 60 ห้องเรียนขึ้นไป) สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน
 - ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของนักเรียน ได้แก่ ระดับชั้น และ แผนการเรียน
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (คำถามแบบปลายปิด) และคำถามแบบให้เติมคำ (คำถามแบบปลายเปิด) เกี่ยวกับการใช้และแหล่งสารนิเทศ ในด้านวัตถุประสงค์ รูปแบบ เนื้อหา แหล่งสารนิเทศ และวิธีการแสวงหาสารนิเทศ
 - ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบประเมินค่า เกี่ยวกับปัญหาการแสวงหาสารนิเทศของนักเรียน
 - ตอนที่ 4 เป็นคำถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศ
4. การทดสอบแบบสอบถาม ทดสอบแบบสอบถามกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน โดยการสุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลจากการทดสอบมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสม
5. การนำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำด้วยตนเอง
6. การวิเคราะห์ และตีความข้อมูลในรูปแบบการบรรยายและตาราง โดยการคำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC +
7. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลเสนอแนะ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดบริการทรัพยากรสารนิเทศให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ และเป็นแนวทางให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กับ แหล่งสารนิเทศภายนอกโรงเรียน ในการบริการทรัพยากรสารนิเทศ

ศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

แผนการเรียน หมายถึง การจัดกลุ่มวิชาเลือกเสรีที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างกันตามความพร้อมทางด้านบุคลากร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียนที่จะสามารถจัดกลุ่มวิชาเลือกเสรีให้นักเรียน ซึ่งมีทั้งหมด 10 แผนการเรียน (ภาคผนวก ข)ในการวิจัยครั้งนี้ได้จัดแผนการเรียนเป็น 3 กลุ่มแผนการเรียน ดังนี้

กลุ่มแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ หมายถึง กลุ่มวิชาที่นักเรียนเลือกเรียนวิทยาศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 6 คาบ/สัปดาห์/ภาค และเรียนคณิตศาสตร์ สายโครงสร้าง 1 (เน้นหนักคณิตศาสตร์ 15 หน่วยการเรียนรู้)

กลุ่มแผนการเรียนศิลป์-ภาษา หมายถึง กลุ่มวิชาที่นักเรียนเลือกเรียนภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่า 6 คาบ/สัปดาห์/ภาค และเรียนคณิตศาสตร์ สายโครงสร้าง 1 (เน้นหนักคณิตศาสตร์ 15 หน่วยการเรียนรู้) หรือเรียนภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส, ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอื่นหรือ สังคม(ทั่วไป))

กลุ่มแผนการเรียนวิชาอาชีพ หมายถึง กลุ่มวิชาที่นักเรียนเลือกเรียนวิชาที่ไม่สามารถจัดลงในกลุ่มที่ 1 และ 2 และเลือกเรียนกลุ่มวิชาอาชีพ ได้แก่ คหกรรม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ (มี 60 ห้องเรียนขึ้นไป) สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เปิดสอนแผนการเรียนทั้ง 3 กลุ่มแผนการเรียนที่กำหนดในการวิจัยครั้งนี้ (กลุ่มแผนการเรียนวิทย์-คณิตกลุ่มแผนการเรียนศิลป์-ภาษา และกลุ่มแผนการเรียนวิชาอาชีพ) จำนวน 8 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร เขตต่าง ๆ กัน

การแสวงหาสารนิเทศ หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร กระทำในการแสวงหา ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเพื่อสนองความต้องการ ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคลด้วยวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งสารนิเทศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

เนื้อหาสารนิเทศ หมายถึง สารสำคัญของสารนิเทศจำแนกตามหมวดวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ พลานามัย ศิลปศึกษา และวิชาอาชีพ (คหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม)

รูปแบบสารนิเทศ หมายถึง รูปแบบสารนิเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- รูปแบบที่เป็นสิ่งตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร จุลสาร กฤตภาค

- รูปแบบที่เป็นสิ่งไม่ตีพิมพ์ ได้แก่ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ สไลด์ รูปภาพ วัสดุย่อส่วน ของจริง หุ่นจำลอง ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ ในการวิจัยครั้งนี้ ภาพยนตร์ หมายถึง ภาพยนตร์ที่ใช้อุปกรณ์และเครื่องฉายรวมทั้งภาพยนตร์เรื่องที่เป็นบันทึกลงในเทปบันทึกภาพที่ใช้กับโทรทัศน์ด้วย และข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ หมายถึง ฐานข้อมูลรายการหนังสือ บรรณนิทัศน์ และ ซีดีรอม

แหล่งสารนิเทศ หมายถึง สถานที่ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปแสวงหา สารนิเทศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

แหล่งสารนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องแนะแนว และ มุมหนังสือ

แหล่งสารนิเทศภายนอกโรงเรียน ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุด วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ห้องสมุดเฉพาะและศูนย์สารนิเทศ